

Джерардо прибув до Толедо після закінчення науки в Італії. Всього він переклав понад сімдесят праць, у тому числі й трактат «Альмагест», переклад якого завершив у 1175 році. Ще одним великим перекладачем був Майкл Скот. Він народився в Англії, вчився в Оксфордському університеті, у Парижі, а потім оселився в Толедо. Вивчивши арабську мову та іврит, він багато перекладав з арабської латиною [2].

Толедські переклади були плодом спільної праці арабів-мусульман, євреїв та християн-католиків. Хоча авторами перекладу вважалися останні, всі вони в процесі перекладу потребували допомоги. Французький письменник та історик Ернест Ренан у своїй розвідці про Аверроеса писав: «Немає ніякого сумніву, що католики, які приїздили до Толедо, безсоромно присвоювали собі праці своїх секретарів і тому... ім'я перекладача часто вказувалося не те, яке було б слід. Було б несправедливо віддавати належне лише цим останнім, навіть якщо багато рукописів та багато істориків згадують тільки їхні імена» [1, с. 13].

Перекладачі Толедської школи широко застосовували переклад «слово в слово». Буквалізм служив перекладачам захистом, дозволяючи їм перекладати наукові та філософські твори з арабської та гебрайської мов. Це справді було важливим фактором, адже при порушенні норм переклад був би не схвалений і підданий цензурі. Тому перекладачі намагалися зберегти кожне слово і не виходити за межі дозволеного.

Саме в період Толедської школи відбувся перехід від пергаменту до паперу. Внаслідок чого стають можливими багаторазові редакції перекладів, зростає кількість копій, що призводить до ширшого розповсюдження творів, до зростання спілкування між вченими, у тому числі через мовні бар'єри. Це справді дало більші можливості для перекладачів.

Згодом виник переклад не тільки міжнародною мовою латиною, а й місцевою народною говіркою. Виникає письмовий переклад народними мовами й авторитетних текстів, зокрема.

Традиційно Толедо був центром багатомовної культури і мав першорядне значення як центр навчання та перекладу. Саме завдяки перекладам Толедської школи Європа ознайомилась із працями як грецьких філософів, математиків, лікарів та астрономів, так і їхніх арабських коментаторів та послідовників.

Література:

1. *Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу. Харків: Вид-во НУА, 2017. 468 с.*
2. *Толедська школа. URL: <https://travel-in-time.org/uk/mandrivki-chasom/toledska-shkola/> (дата звернення: 02.10.2023)*

МЕСРОП МАШТОЦ – ПЕРЕКЛАДАЧ, ТВОРЕЦЬ ВІРМЕНСЬКОЇ АБЕТКИ

Гудименко В. О.

гр. АУП-16

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Людство має писемність не менше шести тисячоліть. Найдавнішою формою письма вважається шумерський клинопис, який зародився в Месопотамії. Згодом писемність виникає і в інших цивілізаціях. Вважалося, що писемність – це дар Божий. З появою писемності розпочинається опис й запис історичних подій. Археологи знайшли глиняні

таблички – шумерсько-аккадські словники, яким понад 4500 років. Вони були на двох мовах, що свідчить, що навіть у ті часи існував переклад. Письмо почало стрімко переважати та розвиватися, тому писці мали більшість управлінських функцій, мали справу з науками та релігією, вони навчали людей писати, читати та перекладати. Однак з часом їхні імена стерлися з пам'яті історії. Наша доповідь присвячена перекладачу, творцю вірменської писемності – Месропу Маштоцу.

Винайдення алфавіту фінікійцями стало революцією, адже на той час вони могли використовувати лише 30 літер для писемного спілкування. Саме завдяки тому, що фінікійці були купцями та бували серед народів Середземного моря, їхній алфавіт поширювався. Таким чином, почала виникати писемність іншими мовами, а саме: арабською, арамейською, грецькою, єврейською тощо. На сьогодні встановлено, що існує понад 6 тисяч мов, однак лише кілька сотень мають традицію писемності. Традиції писемності поступово змінюються, не завжди можливо зафіксувати всі ті внески, які зробили перекладачі, однак серед найвидатніших творців слід згадати вірменського лінгвіста, композитора Месропа Маштоца [1, с. 174-181].

Довгі роки тривали міжусобиці між Візантією та Персією про поділ Вірменії. Для того, щоб подолати ці труднощі, народ потребував генія, який зумів би втілити в собі духовні сили народу, батьківщини, церкви, об'єднати їх і направити. Такою особистістю був Месроп Маштоц. Він народився у знатній родині в поселенні Хацекатс у Тароні. У 370-х роках навчався у вірменській школі. Окрім вірменської мови, він знав грецьку, сирійську й перську, і саме завдяки знанням цих мов він одержує високу посаду секретаря при дворі царя Хосрова. Незабаром Месроп Маштоц відправляється у провінцію Гохти – область поганства. Там він займається з учнями та читає проповіді. Проте він помічає, що нова релігія не прищепилася. У зв'язку з цим народ Вірменії міг зазнати перської асиміляції. Оскільки населення Західної Вірменії навчалось грецькою мовою під впливом Візантії, то Месроп також усвідомлював, що вони можуть бути піддані й грецькій асиміляції. Єдиним рішенням зберегти державу цілісною – це створити національну писемність та словесність. З цією ідеєю він звернувся до Саака Партева та царя Врамшапуха, які одноставно схвалили його ідею. Писемність, література, богослужіння рідною мовою повинні були підняти авторитет вірменської церкви та зміцнити її позиції [2].

У 405 році Месроп створив новий самостійний алфавіт, що відображав своєрідність системи вірменської мови. При створенні алфавіту були вирішені такі основні завдання: 1) встановлення звукового (фонемного) складу мови; 2) винахід відповідних графічних знаків, що відбивають на письмі встановлену форму фонем; 3) визначення принципів самого алфавіту.

Месроп Маштоц знаходить каліграфа на ім'я Ропанос (Руфін), який допомагає відшліфувати алфавіт, та приступає до перекладу Біблії. Першим текстом вірменською мовою стає переклад «Притч Соломонових». Згодом Месроп відкриває школи в різних районах країни, де розгортає свою культурно-освітню і перекладацьку діяльність [3]. Згодом його учні, зокрема, Корюн та Єзнік зробили значний внесок у різні галузі науки, особливо історіографію і філософію. Їхні оригінальні твори та переклади вирізняються патріотичним духом і високим науковим рівнем, які згодом будуть названі «літературою золотого століття».

Література:

1. Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу. Харків : Вид-во НУА, 2017. 468 с.

2. *Mesrop Mashtots: Alphabet Innovator.* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6bUTrmuDrZM> (дата звернення: 02.10.2023).
3. *Mesrop Mashtots. Wikipedia. The free encyclopedia.* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Mesrop_Mashtots (дата звернення: 01.10.2023).

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ ПОГЛЯДИ МИКОЛИ ЗЕРОВА

Гураль М. С.

гр. АУП-17

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

У період трагічного покоління Розстріляного Відродження багатьох діячів-інтелектуалів було злочинно знищено тоталітарною системою, а їхні імена й доробки на кілька десятиліть викоренені з історії нашої культури і науки, яка й за найскладніших обставин оживлювала їхній образ, актуалізувала наукові та художні тексти, спонукала дбайливо оберігати й ретельно вивчати творчу спадщину. Серед них була постать Миколи Зерова – поета, перекладача, літературознавця, педагога. Сьогодні письменника-ученого добре знають і глибоко шанують співвітчизники, його літературно-художні твори багатоаспектно досліджує, а до важливих літературознавчих і перекладознавчих праць уважно дослухається наукова спільнота, добірне слово митця лине до читачів із перевидань його творів, численних публікацій у періодиці, навчальних посібників і монографій.

Метою цієї статті є дослідження перекладознавчих поглядів Миколи Зерова.

Микола Костянтинович Зеров – представник українського неокласицизму. Визначний перекладач, літературознавець, він мав високорозвинений естетичний смак, багату ерудицію, тонкий розум і неабиякий поетичний хист. Перекладацька діяльність М. Зерова – етап освоєння світової класики. Він перекладав із білоруської, російської, французької, італійської, польської, англійської, але найбільше – з латини. На Соловках, будучи ув'язненим, Зеров хотів засісти за німецьку, щоб перекладати Гете [2, с. 168-169].

Вагоме значення у формуванні поглядів М. Зерова мав доробок корифеїв української літератури: Т. Шевченка, П. Куліша, М. Старицького, Лесі Українки, І. Франка. Зокрема, характерною є тенденція до сприйняття перекладу як основи культуротворення – розвитку національної мови й літератури через відкритість до інших систем у світовому контексті [1, с. 40].

Зеров наголошував на важливості збереження семантичної, структурної і емоційної еквівалентності між оригіналом і перекладом. Він вважав, що перекладач повинен намагатися максимально точно передати значення та емоції оригінального тексту. Для Зерова була важливою вірність оригіналу, він стверджував, що завданням перекладача є передати суть та ідеї оригінального твору так, як вони були задумані автором. Про поетичний таланти і високу мовну культуру Зерова, його вміння дотримуватись розміру оригіналу свідчать переклади творів римських поетів Горація, Катулла, Верлігія, Овідія [3, с. 7-8].

Для Зерова було важливе постійне вдосконалення перекладачів, він закликав їх постійно вдосконалювати свої навички та вивчати мови та літератури, з якими вони працюють. Літературознавець наголошував, що перекладач повинен бути майстром слова і володіти відповідними мовними навичками. Микола Костянтинович вірив, що тільки таким чином можна досягти високої якості перекладу.